

Sett inn noen kommentarer om hva vi skal jobbe videre med.

Foreløpig versjon!

Innhold

1. Sammendrag	3
2. Innledning.....	5
3. Geovekst-samarbeidet	5
4. Organisering	6
5. Finansiering og rettigheter	6
6. Standardisering.....	7
7. Primærdata.....	7
8. FDV-avtaler – effektivisert vedlikehold	8
9. Felles planlegging og brukerstyrt kartlegging	8
10. Gjennomføring av nasjonale program.....	9
11. Anskaffelser	9
12. Grundig kartkontroll.....	9
13. Kompetanse – opplæring	9
14. Effektivisering	10
15. Enhetlig kvalitet	10
16. Felles prisregime.....	10
17. Teknologiutvikling	10
18. Private bransje.....	11
18.1. Kartproduksjon.....	11
18.2. Systemutvikling	11
18.3. Produktutvikling	11
19. Kommune-samarbeid	11
19.1. Interkommunalt samarbeid.....	11
19.2. Geovekst kommune	12
20. Unngår dobbeltkartlegging	12
21. Kompetent offentlig sektor	12
22. Andre områder som har tatt i bruk Geovekst-modellen.....	12
23. Omløpsfotografering.....	13
24. Alternativer.....	13
24.1. Dagens modell	13
24.2. Frislipp – offentlig sektor finansierer	13
24.3. Frislipp – gjenværende Geovekst-parter finansierer	14
24.4. Frislipp – kommunene må ivareta ansvaret.....	14
25. Avsluttende kommentarer	15

1. Sammendrag

Miljøverndepartementet la høsten 2013 fram **Strategi for åpne kart- og eiendomsdata**, hvor det blant annet står: *"I løpet av 2015 og 2016 skal dette (frigivelse) også omfatte data fra grunnbok og matrikkel, og fra 2017 også detaljerte kartdata (FKB)."* Dette vil skape nye utfordringer for Geovekst-samarbeidet.

Under kapittel 1.8 i strategidokumentet (Detaljerte kartdata) er det diskutert noen kommende utfordringer ved frigivelse. Det er viktig at dette punktet utredes nærmere før eventuelle vedtak fattes.

Geovekst-samarbeidet startet opp i 1992. Partene er Statens vegvesen (V), Energi Norge (E), kommunene (K), Kartverket (S), Telenor

(T) og Landbruksdepartementet med underliggende etater (L). Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er fra 2009 fullverdig Geovekst-part i alle laserprosjekter. Samarbeidet omfatter alle landets kommuner, bortsett fra Oslo, Bærum, Stavanger, Bergen og Trondheim. Disse kommunene tilgjengliggjør sine data gjennom Norge digitalt og kartlegger etter samme prinsipper og standarder som er utviklet gjennom Geovekst.

Målsettingen med geodatasamarbeidet er å gjennomføre felles kartleggingsprosjekter, samt etablere, vedlikeholde og tilgjengeliggjøre et felles sett av geografiske data som tilfredsstill et bredt brukerbehov. Gjennom samfinansiering kan det produseres større mengder data samtidig som det blir rimeligere for hver av partene.

Gjennom Geovekst-samarbeidet planlegges, organiseres og samfinansieres all detaljert kartlegging (nykartlegging/periodisk ajourhold) og administrativt vedlikehold. Det er dette som er den mest "synlige" delen av samarbeidet, men det omfatter også mye mer. Her nevnes i kortform:

- Enhetlig organisering i hele landet
- Omforente veiledere for finansiering og rettigheter
- Ansvar for og utvikling av felles standarder og produktspesifikasjoner for hele kart-Norge
- Felles FDV-avtaler og effektivisert vedlikehold
- Felles planlegging, brukerstyrt kartlegging og brukerne for tilfredsstilt sine behov
- Felles rutiner for gjennomføring av kjøp etter lov om offentlige anskaffelser
- Gjennomføring av nasjonale program som innføring av Euref89 og NN2000,gk
- Organisering og gjennomføring av grundig kartkontroll
- Felles rutiner for produksjon av produkter – enhetlig kvalitet
- Felles prisregime for hele landet
- Teknologiutvikling
- Oppfordring til og organisering av kommunalt samarbeid der ressursene er begrenset
- Unngår dobbeltkartlegging og mer "kart for pengene"
- Ordnet forhold til privat bransje ift kartproduksjon, systemutvikling og produktutvikling

Ved en eventuell frigivelse av detaljert kartdata og ortofoto er det viktig at man har klart for seg hva dagens organisering er, utover kun finansiering av kartleggingsprosjekter. Hvordan kan vi videreføre det beste ved dagens organisering? Oppdaterte kartdata koster, og hvem skal betale regningen?

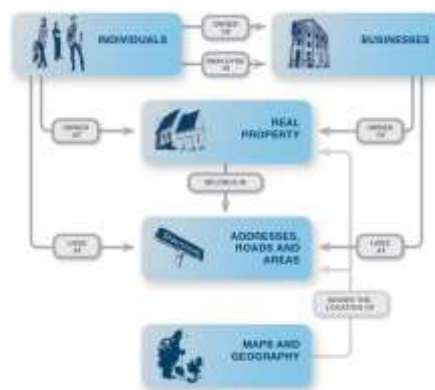
Rettighetsforholdene og en eventuell kompensasjon til Telenor og e-sektoren bør også utredes. Geovekst-partene har investert i størrelsesorden 2,5 milliarder kroner siden oppstarten i 1992. Av dette har Telenor (opprettet som eget AS, tidligere Televerket, fra 1995) og e-sektoren bidratt med 7 – 8 % hver (~200 millioner). Det kan derfor stilles spørsmål om kartdata etablert gjennom Geovekst-samarbeidet i det hele tatt å anse som offentlige data?

Samarbeidets inntekter fra salg av ulike produkter begrenser seg til 6-8 millioner årlig. I tillegg betaler Norge digitalt-partene ca. 15 millioner. Årlig verdi på Geovekst-samarbeidet varierer fra 135 – 160 millioner år. Samarbeidet kjøper årlig kartleggingstjenester for 70 – 100 millioner. Ved en frigivelse av detaljerte kartdata og ortofoto vil det direkte samlede inntektstapet for Geovekst-partene, hvis samarbeidet fortsetter i sin nåværende form, ligge i størrelsesorden 20 – 25 millioner kroner. Med politisk vilje kan dette kompenseres.

Gjennom Geovekst-samarbeidet som nå har pågått i over 20 år er det vist vilje og evne til forbilledlig tverrfaglig samarbeid. Samarbeidet har gitt betydelig samfunnsøkonomisk gevinst gjennom forenkling, forbedring og fornying, samt ivarettatt av hverandres behov, og utnyttet partenes evner og ressurser til det beste samarbeidet.

Geovekst-forum har som en del arbeidet med dette notatet besøkt Geodatastyrelsen i Danmark og sett på hvordan de har organisert frigivelsen av grunndata. Vi merket oss flere viktige momenter:

- Detaljerte kartdata som er friggitt i Danmark, og er en del av Fælles Offentligt administrasjonsgrunnlag (FOT), har betydelig lavere detaljeringsgrad enn norske detaljerte kartdata (FKB-A/B)
- Brukere som har behov for større detaljeringsgrad og andre detaljer enn forhåndsdefinerte FOT, må bekoste dette selv (Vegvesenet, Vannforsyningen, m.fl.)
- Før frigivelsen var det etablert og politisk forankret et robust opplegg for finansiering av FOT hvor kostnadene fordeles mellom kommunene og stat.

Figur 1 - Grunnkartet, en viktig brikke i et moderne samfunn

2. Innledning

Miljøverndepartementet la høsten 2013 fram **Strategi for åpne kart- og eiendomsdata**, hvor det blant annet står:

"I løpet av 2015 og 2016 skal dette (frigivelse) også omfatte data fra grunnbok og matrikkel, og fra 2017 også detaljerte kartdata (FKB)."

Det er viktig at kapittel 1.8 utredes grundig før eventuelle beslutninger fattes, slik at man er klar over de utfordringene som kan oppstå. Eksempler på utfordringer:

- Hvordan vil Telenor og e-bedriftene, som selvstendige aksjeselskap, forholde seg til et frislipp av felleseide data?
- Hva med rettigheter og kompensasjon for over 20 års investering?
- Hvordan ser man for seg fremtidig finansiering ved et frislipp?

Geovekst-partene er innforstått med at åpne kart- og eiendomsdata kan komme. Geovekst-forum har utarbeidet dette notatet for å beskrive hva Geovekst-samarbeidet er utover bare samfinansiering av kartetablering og sett på hva som eventuelt kan gå tapt hvis man ukritisk åpner opp for at de mest detaljerte kartdata og ortofoto blir fritt tilgjengelig uten at man har diskutert og forstått konsekvensene.

3. Geovekst-samarbeidet

Geovekst-samarbeidet startet opp i 1992 og har fortsatt og utviklet seg fram til i dag.

Partene i Geovekst er Statens vegvesen (V), Energi Norge (E), kommunene (K), Kartverket (S), Telenor (T) og Landbruksdepartementet med underliggende etater (L). Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er fra 2009 fullverdig Geovekst-part i alle laserprosjekter.

Målsettingen med geodatasamarbeidet er å gjennomføre felles kartleggingsprosjekter, samt etablere, vedlikeholde og tilgjengeliggjøre et felles sett av geografiske data som tilfredsstillende et bredt brukerbehov. Gjennom samfinansiering kan det produseres større mengder data samtidig som det

I kapittel 1.8, Detaljerte kartdata, er flere utfordringer drøftet med blant annet innspill fra KS:

"KS støtter etablering av selvbetjeningsløsninger for gratis tilgang til data, men uttaler til departementet at dette kan få store konsekvenser for kommunene og at det etablerte samarbeidet om kartforvaltningen (Geovekst) kan forvitre.

KS understreker behovet for en mer grundig utredning av spørsmålet om frigivelse av detaljerte kartdata og eiendomsdata.

Det kan bl.a. være knyttet usikkerhet til om samarbeidet om etablering og oppdatering av det detaljerte kartgrunnlaget (Geovekst) lar seg videreføre i nåværende form dersom dataene blir gratis.

Departementet vil derfor vurdere gjennomføringen av de andre tiltakene for åpne kart- og eiendomsdata før departementet legger fram et forslag til hvordan prinsippene for åpne kart- og eiendomsdata også skal anvendes på de detaljerte landkartdataene."

blir rimeligere for hver av partene. Det praktiske samarbeidet skjer gjennom kartleggingsprosjekter i fylkene. I de lokale kartleggingsprosjektene deltar de sentrale Geovekst-partene og andre aktører som har behov for geografisk informasjon, som Jernbaneverket og Forsvaret. Jernbaneverket er fullverdig Geovekst-part i alle kommuner med jernbanelinje.

Geovekst-samarbeidet har vært en viktig bidragsyter til innføring av matrikkelen gjennom etablering av det digitalt eiendomskartet (DEK) – nå matrikkelkartet og bygningspunkt. Lokale kartleggingsprosjekter har vært helt nødvendig for å etablere og vedlikeholde FKB-vegnett (geometrien til alle kjørbare veier) og adresser.

Geovekst-samarbeidet har aldri kartlagt for kartet selv, men for bruk til å løse samfunnsoppgaver.

Følgende prioriteringer ligger til grunn for alle kartleggingsoppdrag:

1. Partenes behov
2. Andre offentlige parter behov og nytte (Norge digitalt-parter)
3. Tilgjengeliggjøring for andre

Ved inngangen til 2014 er det kun 5 av landets største kommuner som ikke er Geovekst-kommuner. Det er Oslo, Bærum, Stavanger, Bergen og Trondheim. Samarbeidet med disse fungerer nå meget godt. Alle er Norge digitalt-parter, bruker "våre" standarder og det blir produsert og tilgjengeliggjort like produkter fra alle landets 428 kommuner. Disse 5 kommunene gjennomfører også store landsdekkende programmer (for eksempel innføring av EUREF89 og NN2000) etter Geovekst-mal i samarbeid med Kartverket.

4. Organisering

En vesentlig del av Geovekst-samarbeidet er felles organisering over hele landet.

Geovekst-forum som består av representanter for alle sentrale Geovekst-partene legger premisser, gir anbefalinger, utarbeider veiledningsmateriell og har ansvaret for etablering og utviklingen av nødvendige standarder og produktspesifikasjoner. Geovekst-forum samles normalt ca 4 ganger pr år. Alle vedtak gjøres etter konsensus-prinsippet. Til tross for ulike interesser og behov har dette fungert godt i over 20 år.

I hvert fylke er det opprettet et rådgivende utvalg for geodatasamordning, **fylkets geodatautvalg (FGU)**. FGU skal gi råd til Kartverket i fylket i forbindelse med utarbeidelse av geodataplan og prioritering av samfinansierings-prosjekter i fylket. FGU skal godkjenne fylkets geodataplan. Alle parter som deltar i samfinansieringsprosjekter har rett til å være representert i geodatasutvalget. Sammensetningen bestemmes for øvrig ut fra forholdene i det enkelte fylket.

De endelige beslutningene tas i det enkelte prosjekt lokalt. Her inngås avtaler om prosjektets omfang, finansiering, kostnadsfordeling og leveranser. Gjennom prosjektets samarbeidsavtale gis prosjektlederen (normalt Kartverket) fullmakt til å inngå konsulentavtale med en valgt leverandør.

Fylkeskartkontoret er normalt både sekretariat for Geovekst-samarbeidet, prosjektleder i kartleggingsprosjektene, utfører nødvendig kvalitetskontroll på firmaleveransen, produserer avtalte produkter (N5, N20 m.m.) og tilgjengeliggjør alle aktuelle data og produkter.

5. Finansiering og rettigheter

Alle prosjekter i regi av Geovekst-samarbeidet samfinansieres etter omforente kost-/nyttevurderinger. Alle parter deltar i alle prosjekter (av og til med minimumsbidraget 2 % der nytten for parten er liten). Alle data etablert gjennom Geovekst-samarbeidet "eies" av partene i fellesskap (rettighetshavere).

Gjennom over 20 år har man hatt god erfaring med samfinansieringsmodellen. Den er robust i forhold til partenes budsjetter, forutsigbar, den forplikter partene og man får mer kartlegging for

hver krone. Likeledes har den gitt de enkelte partene gode "forhandlingskort" for å få realisert sine egne behov.

De siste årene har verdien av Geovekst-samarbeidet ligget mellom 135 – 160 millioner og arbeidet er finansiert som følger:

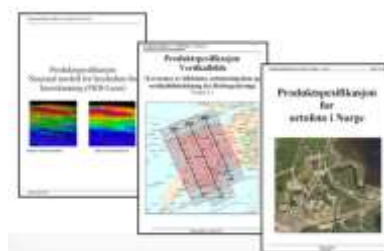

Det kjøpes konsulent tjenester fra den private bransje på 70 – 120 mill hvert år.

Ved en eventuell frigivelse av detaljerte kartdata, må rettighetsforholdene og en eventuell kompensasjon til Telenor og e-sektoren utredes. Geovekst-partene har investert i størrelsesorden 2,5 milliarder kroner siden oppstarten i 1992. Av dette har Telenor (AS fra 1995) og e-sektoren bidratt med 7 – 8 % hver (~200 millioner). Er kartdata etablert gjennom Geovekst-samarbeidet å anse som offentlige data?

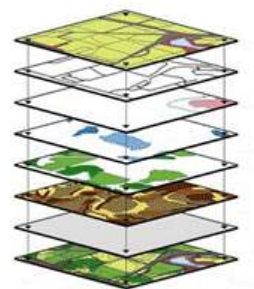
6. Standardisering

En av de viktigste faktorene til at Geovekst-samarbeidet har vært vellykket, og som har satt Norge på verdenskartet, er standardiseringsarbeidet. Geovekst-forum har tatt ansvaret for utviklingen av ulike produktspesifikasjoner og andre standarder. Gjennomføringen har alltid vært et samarbeid mellom Geovekst-partene, privat bransje og utdanningsinstitusjonene. Dette har medført at hele "kart-Norge" ser det som en selvfølge å benytte "våre" standarder. Standardiseringsarbeidet som faktisk ble påbegynt før Geovekst ble etablert, har vært helt vesentlig for å kunne ta i bruk dataene for hele landet på en effektiv måte. Data fra Alta, Trondheim og Lindesnes er i prinsippet helt like, noe som ikke er en selvfølge i våre naboland.

7. Primærdata

Geovekst-samarbeidet har alltid etablert de mest detaljerte dataene (FKB-dataene). Detaljeringsgrad er bestemt etter partenes behov. Gjennom Geovekst-samarbeidet er det etablert felles landsdekkende kartbaser med FKB-data (primærdata). Disse kartbasene er igjen grunnlag for "alle" produkter som tilgjengeliggjøres for samarbeidsparter og formidles til kommersielle kunder.

8. FDV-avtaler – effektivisert vedlikehold

En felles målsetting for alle brukere er at kartdataene til enhver tid skal være mest mulig oppdaterte. Dette er organisert og håndtert gjennom Geovekst-samarbeidet ved hjelp av to ulike prosesser:

- Periodisk ajourhold
- Administrativt ajourhold

Det periodiske ajourholdet skjer ved hjelp av flyfotografering og fotogrammetrisk kartkonstruksjon med 2 – 10 års mellomrom, alt etter registrerte endringer, partenes behov og økonomi.

Det administrative ajourholdet er den mest krevende og kanskje den viktigste arbeidsprosessen som Geovekst-samarbeidet har involvert seg i. Her skal alle endringer på grunn av vedtak gjennom beslutningsprosesser hos samarbeidspartene (primært saksbehandling i kommunene etter PBL) registreres i kartet (tiltaksbase) og deretter tilgjengeliggjøres for alle brukere. Det administrative vedlikeholdet er avtalefestet gjennom forpliktende FDV-avtaler. Den store utfordringen er å få forståelse for og praktisering av at en byggesak ikke er ferdigbehandlet før de vedtatte endringene i terrenget er registrert i kartet.

Prosjektledelsen (normalt Kartverket) følger opp og kontrollerer kvaliteten på leveransene fra det administrative ajourholdet og den parten som har originaldataansvaret for et datasett. Det ligger også et betydelig økonomisk insentiv i å gjennomføre avtalt administrativt vedlikehold. Årlig verdi av vedlikeholdet nærmer seg nå 35 mill.

9. Felles planlegging og brukerstyrt kartlegging

Gjennom Geovekst-samarbeidet utarbeides 4-årige fylkesvise geodataplaner som revideres hvert år. Dette er meget viktig for å oppnå best mulig ressurstilgang og samarbeid innen Geovekst. Kartkontoret skal ha en dialog med partene, og eventuelle etatsvise planer skal trekkes inn i planarbeidet. Fra 2007 er det utarbeidet en felles geodataplanmal for Geovekst og Norge digitalt-samarbeidet.

Planen skal i tillegg til Geovekst sine målsettinger være et sentralt redskap i arbeidet med å realisere Norge digitalt-samarbeidet i fylkene. Målgruppen for geodataplanen er primært Geovekst-partene og Norge digitalt-partene.

Fylkets geodataplan skal tydelig beskrive de overordnede strategiske valg som lokalt skal gjennomføres i planperioden, samtidig som viktige grep i Norge digitalt skal ivaretas.

Geodataplanen skal være en konkret, handlingsrettet plan preget av:

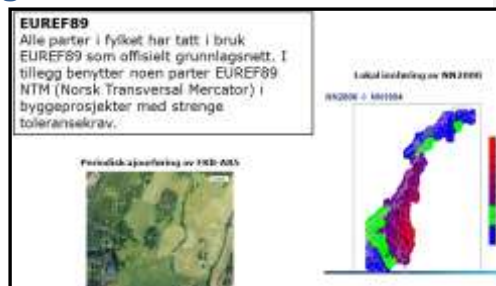
- Klare prioriteringer
- Realistiske mål
- Fornuftige tiltak
- Konkrete resultatmål

Geodataplanene skal behandles og godkjennes i fylkenes geodatautvalg. Ved å planlegge arbeidet på denne måten, er det alltid være brukernes behov som er førende for hva som skal prioriteres. Prosjektene gjennomføres etter en standard som tilfredsstillende den parten med størst behov for detaljering.

10. Gjennomføring av nasjonale program

I regi av Geovekst-samarbeidet er og blir store tunge nasjonale program gjennomført. Det er vanskelig å se for seg hvordan for eksempel lokal innføring av Euref89 (nytt horisontalt koordinatsystem) og NN2000 (nytt vertikalt koordinatsystem) og gårdskartprosessen (digitalt kartgrunnlag for arealtilskudd og forvaltning i landbruket) kunne vært gjennomført uten Geovekst-samarbeidet.

11. Anskaffelser

Det er Kartverket v/fylkeskartkontorene som normalt gjennomfører tilbudsprosessen og tildeling av kartleggingstjenester i Geovekst-samarbeidet. Det kjøpes ulike kartleggingstjenester fra privat bransje for omlag 100 mill/år. Samlet står Geovekst-samarbeidet for kjøp av 80 – 90 % av kartleggingstjenestene i Norge. Det er felles standard, spesifikasjoner og prosedyrer for anskaffelser og det legges mye energi i å gjennomføre anskaffelsene iht. *lov om offentlige anskaffelser*. Geovekst-samarbeidet har aldri vært innklaget for KOFA.

12. Grundig kartkontroll

Geovekst-samarbeidet har avtalt at det skal gjennomføres grundig kontroll av 8 – 10 kartleggingsprosjekter i året. Kontrollene gjennomføres av datafangstseksjonen i Landdivisjonen, Kartverket, etter standarden *Kontroll av geodata*. Resultatet av kontrollene er en standard rapporter hvor eventuelle avvik er beskrevet og dokumentert. Rapportene skal gjennomgås med leverandørene. Alle leverandørene skal kontrolleres minst en gang i løpet av en fotosesong. Geovekst-forum setter årlig av kr. 300.000,- til å dekke deler av kontrollene, slik at dette ikke blir en stor kostnad for det enkelte prosjekt. Målet med

kontrollene er mer enhetlig leveranser og "å holde leverandørene i ørene", slik at Geovekst-partene får levert den varen som er spesifisert og betalt for.

13. Kompetanse - opplæring

Det er en målsetting å gjennomføre så godt kontinuerlig ajourhold som mulig slik at kartgrunnlaget til enhver tid er best mulig oppdatert. For å få til dette er det viktig at kommunene har forståelse for og tilstrekkelig kunnskap til å gjøre det praktiske arbeidet selv. I regi av Geovekst-samarbeidet gjennomføres det kurs i administrativ vedlikehold. Følgende datasett er prioritert:

- FKB-AR5
- FKB-bygning
- FKB-tiltak
- FKB-vegnett

Ellers planlegges det og gjennomføres relevante fagdager og annet for å holde fokus på faget og gi partene faglig påfyll.

Det bidrar til enhetlig og effektiv kompetansehevingstiltak for kommunene.

14. Effektivisering

God og effektiv dataflyt, felles forvaltningsløsninger og formidling, samt tilgang til de mest detaljerte dataene på ett og samme sted. I tillegg felles tjenester som kan benyttes av alle, gir en betydelig effektiviseringsgevinst som andre land misunner oss.

Eksempelvis fordeler staten årlig ca 3,5 – 4 milliarder kroner i arealtilskudd til næringsdrivende i jordbruket, der kartgrunnlaget er helt sentralt for en rettferdig, åpen og effektiv fordeling av tilskuddsmidlene.

Dette er avgjørende bidrag til **en mer effektiv offentlig sektor**. Dataene og kunnskapsgrunnlaget er virksomhetskritisk i deres daglig arbeid.

15. Enhetlig kvalitet

Allerede før oppstarten av Geovekst-samarbeidet ble arbeidet med spesifisering av Felles KartBase (FKB) startet opp. Dette er videreført og utviklet gjennom Geovekst-samarbeidet og har gitt landet en enhetlig kvalitet på de mest detaljerte kartdataene. Felles produktspesifisering, produksjonsopplegg, kvalitetskontroll og rutiner er med på å gi en enhetlig og kjent kvalitet. Dette arbeidet blir aldri sluttført og har fortsatt høy prioritet innenfor samarbeidet.

Det bidrar til at offentlig eller privat sektor kan sette sammen og bruke data fra flere kommuner samtidig på enkelt og effektivt måte.

16. Felles prisregime

Gjennom arbeid i Geovekst-forum og Kartverkets samarbeid med kommunen utenfor (Oslo, Bærum, Stavanger, Bergen og Trondheim) har man kommet til enighet om et felles prisregime for FKB-produkter og ortofoto. Det betyr at det er kjent og forutsigbar pris på tilsvarende kartdata kjøpt i Alta eller Bærum. Dette er godt mottatt av våre forhandlere.

17. Teknologeutvikling

Gjennom Geovekst-samarbeidet er det en ordnet og oversiktlig offentlig håndtering av detaljerte kartdata og ortofoto. Samarbeidet trigger privat bransje til å teste ut og ta i bruk ny teknologi (som for eksempel GPS-støttet orientering, digitale flybilder, laserskanning og automatisert blidematching m.m.) for å bli mer konkurransedyktige og få mer effektive produksjonsløyper. Geovekst-forum har ressurser til å iverksette kontroller, teste og anbefale (eventuelt ikke anbefale) ny teknologi, samt ha dialog og følge opp firmaene.

Geosynkronisering (automatisert oppdatering av kartendringer til en abonnent) er eksempelvis et område det nå satses på. Innføring av denne teknologien vil være svært krevende hvis den ikke støttes og anbefales av Geovekst-partene.

Merknad [HIN1]: Skal den med?

18. Private bransje

Gjennom hele Geovekst-samarbeidets levetid har det vært et nært samarbeid med den private kartleggingsbransjen og tjenesteprodusentene. I enkelte sammenhenger sies det at *“vi er enige om alt, bortsett fra prisen på kartleggingstjenester”*.

18.1. Kartproduksjon

Ingen av Geovekst-partene har lengre noe vesentlig egen kartproduksjon (Kartverket har fortsatt noe egenproduksjon, men mest for å beholde egen kompetanse og kunne gjennomføre kvalitetskontroll av leverandørene samt være en god og kvalifisert innkjøper). Geovekst kjøper nesten all produksjon av privat bransje (i motsetning til våre naboland). All flyfotografering, laserskanning og landmåling utføres av private oppdragstakere. Verdien på dette arbeidet varierer normalt mellom 80 og 110 millioner/år.

18.2. Systemutvikling

I Norge er det den private bransjen som står for utviklingen av GIS-programvare og forvaltningssystemer for “våre” data. Uten et langvarig, nært samarbeid om utvikling av standarder og enighet om bruk av disse, hadde vi ikke kunnet utnytte dataene på tvers av forvaltningsnivåer og uavhengig system. Særlig ser vi dette etter hvert som flere og flere offentlige etater har fått tilgang til og bruker hele datatilfanget i Norge digitalt. Dette har gitt et betydelig oppsving for alle systemleverandørene.

18.3. Produktutvikling

Alle Geovekst-produkter formidles gjennom forhandlere. Geovekst-partene produserer primært data og produkter for å tilfredsstille egne behov. Forhandlerne er ofte selv og har kontakt med andre “verdiøkere”. Nye produkter og tjenester som etterspørres kan effektivt etableres og produseres for hele landet gjennom Geovekst-samarbeidet når behovene endrer seg eller nye behov og ønsker oppstår.

19. Kommune-samarbeid

19.1. Interkommunalt samarbeid

Kommunestrukturane i Norge er en utfordring for fagfeltet. Mindre, ressursvake kommuner sliter med å skaffe og beholde kompetente fagfolk. Driften i mange kommuner er svært personavhengig og meget sårbar. Geovekst-samarbeidet gjør kommunene mindre sårbare, da kartleggingsprosjekter kan gjennomføres uten vesentlig bidrag (utenom økonomi) fra kommunene.

De siste 10 – 12 årene har det blitt mer og mer vanlig med interkommunalt samarbeid, både når det gjelder forvaltning av kartdataene og drift av felles GIS-løsninger. Dette blir gjerne initiert gjennom Geovekst-samarbeidet med Kartverket som initiativtager.

Noen mener at dette kan medføre ansvarsfraskrivelse i enkelte kommuner. Man må nok innse at dette er et snevert fagfelt og for å etablere og beholde et fagmiljø, er et interkommunalt samarbeid en god løsning.

19.2. Geovekst kommune

For å støtte kommunenes arbeid med Geovekst, har KS etablert faggruppen Geovekst kommune. Deltagerne i gruppen representerer kommunesektoren i Geovekst-forum. Gruppen har en egen sekretær som bistår med arbeidet. For å finansiere arbeidet betaler hver kommune en avgift som i dag er 2 % av kommunens andel av FDV-avtalene. Kartverket sørger for innbetaling av avgiften og videreformidler denne til KS.

20. Unngår dobbelkartlegging

En vesentlig grunn til opprettelsen av Geovekst-samarbeidet var at man innså at det var svært dårlig utnyttelse av det offentliges ressurser at flere etater kartla bare for egne behov. I de verste tilfellene kunne et og samme område fotograferes og kartlegges 3 – 4 ganger samme år (Vegvesenet, kommunen, Televerket og Kartverket).

Gjennom Geovekst-samarbeidet får partene tilfredsstilt sine behov gjennom felles planlegging og kartlegging. Dette er effektiv utnyttelse av det offentliges ressurser.

21. Kompetent offentlig sektor

Gjennom Geovekst-samarbeidet framstår vi som en kompetent offentlig sektor.

- Vi gjør alle anskaffelser etter samme standarder, mal og prosedyrer (offentlige anskaffelser er ingen spøk).
- Vi kontrollerer leveransene etter felles prosedyrer og med samme verktøy.
- Vi produserer samme produkter for hele landet
- Vi forvalter dataene og de tilgjengeliggjøres et sted
- Alle offentlige etater både lokale, regionale og nasjonale har tilgang til de samme dataene på en enkel og effektiv måte

Innenfor det kartfaglige område framstår vi som en kompetent offentlig sektor hvor ressursene brukes til samfunnets beste.

22. Andre områder som har tatt i bruk Geovekst-modellen

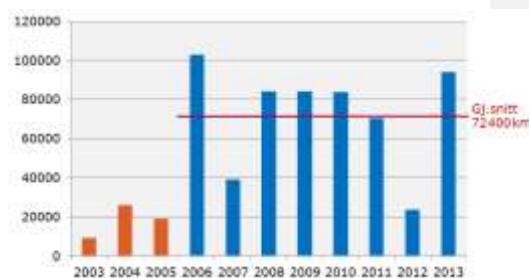
Geovekst-samarbeidet har så langt begrenset seg til FKB-kartlegging (inkl administrativt vedlikehold), laserskanning og produksjon av ortofoto, samt lokal innføring av nye, moderne referansesystemer (Euref89 og NN2000). Andre etableringsprosjekter har tatt i bruk Geovekst-modellen. Da benyttes ofte de samme prinsippene og materiellet for å gjennomføre andre samfinansieringsprosjekter hvor også andre parter deltar. Eksempler på dette er:

- Digitalisering av eksisterende analoge kommune- og reguleringsplaner
- Etablering av historiske ortofoto
- Skråfotoprosjekter (spesielt i strandsonen)
- Etablering av ulike lokale temadatasett
- Etablering og vedlikehold av Vbase / vegnettet

23. Omløpsfotografering

Etter en del diskusjon tidlig på 2000-tallet om Fylkesmannen skulle bli sentral Geovekst-part, ble dette "lagt på is" etter etableringen av Norge digitalt. I stedet bestemte 3 samarbeidsparter (Skog og landskap, Fylkesmennene representert ved Kommunaldepartementet (nå KMD) og Kartverket) seg for å iverksette et program for omløpsfotografering av hele Norge, med et omdrev på 5 – 7 år. Første fotograferingsår var 2006 med en oppløsning på 50 c. Man er nå i gang med 2. omdrev, med oppløsning på 25 cm og meget god georeferering. Fra 2012 er Geovekst-partene med å finansierer denne kvalitetshevingen med kr. 40/km² Omløpsfotograferingen har så langt vært en stor suksess og gir et unikt grunnlag for enhetlig datainnsamling i hele landet.

Omløpsfotograferingen koster årlig i størrelsesorden 6 - 8 millioner kroner og finansieres ca 50 % gjennom Norge digitalt-avgift og resten fordels mellom de 3 samarbeidspartene, i tillegg kommer Geovekst-partenes bidrag. Hittil har den største utfordringen vært fotograferingsværet, men ved en eventuell frigivelse vil videre finansiering bli en vel så stor utfordring.

Figur 2 - Arealer (km²) omløpsfotografering 2006 - 2013

24. Alternativer

Samfunnet vil mer enn noen gang ha behov for detaljerte og oppdaterte kartdata og ortofoto, og forventer at det skal være enkelt tilgjengelig både for nedlastning og som tjenester. I tillegg er det ønsket om at i dette skal være gratis for brukerne Det lar seg ikke uten videre forene. Langsiktighet i arbeidet og forutsigbarhet ift økonomi er en forutsetning for å holde disse dataene oppdaterte og tilgjengelige på en enhetlig form.

Spørsmålet er - **hvordan dette skal finansieres og hvem skal betale?**

Finnes det finansieringsmodeller som er langsiktige, bærekraftige og som tilfredsstillt samfunnets behov forutsigbarhet og som samtidig tar vare på eller forbedrer de positive sidene ved dagens organisering.

Under er det beskrevet noen alternativer med positive og negative sider.

24.1. Dagens modell

Samarbeidet fortsetter etter dagens modell, det vil si at prising av detaljerte data fortsetter og frislipp av detaljerte kartdata og ortofoto ikke iverksettes.

- Oppfyller IKKE MDs strategi for åpne kartdata
  - + Opprettholder alle fordelene ved Geovekst-samarbeidet
- En slik løsning kan videreutvikles med blant annet enklere prismodeller i samarbeid med bransjen.

24.2. Frislipp - offentlig sektor finansierer

Dataene blir gratis for kommersiell virksomhet og private brukere, men ikke gratis for offentlig sektor. Geovekst-samarbeidet fortsetter, men det legges til grunn at Telenor og e-bedriftenes trekker seg ut. Finansieringsmodellen i Geovekst-samarbeidet opprettholdes med færre parter.

Det forutsetter at alle Norge digitalt-parter, enten gjennom frivillige avtaler eller blir pålagt fortsatt deltagelse og samfinansiering.

- + Oppfyller MDs strategi for åpne kartdata til kommersiell virksomhet og private brukere.
- + Opprettholder de fleste fordelene ved Geovekst-samarbeidet.
- Frafall av finansiering fra ikke-offentlige parter og viktige sektorinteresser (Telenor og e-bedriftene).
- Bortfall av salgsinntekter.
- Usikkerhet knyttet til økonomi. Redusert finansiering når parter blir borte. Det må kompenseres hvis dagens aktivitet skal opprettholdes.
- Økte kostnader og ressurser til å utvikle, drifte og vedlikeholde robuste selvbetjeningsløsninger for kommersielle virksomhet og private.

Dette vil medføre et årlig innteksttap på 25 – 30 millioner kroner i forhold til dagens aktivitet og økonomi.

24.3. Frislipp – gjenværende Geovekst-parter finansierer

Dataene blir gratis for offentlig sektor, kommersiell virksomhet og private brukere.

De offentlige Geovekst-partene; Kommunene, Statens kartverk, Statens vegvesen, Landbruket, samt NVE (for laser) fortsetter samarbeidet. Telenor og e-bedriftene er ikke lengre med. Finansieringsmodellen i Geovekst opprettholdes. Inntekter fra Norge digitalt-partene bortfaller.

- + Oppfyller MDs strategi for åpne kartdata i store deler av offentlig sektor, kommersiell virksomhet og private brukere.
- + Opprettholder de fleste fordelene ved Geovekst-samarbeidet.
- Frafall av ikke-offentlige parter (Telenor og e-bedriftene)
- Bortfall av salgsinntekter.
- Usikkerhet knyttet til økonomi. Bortfall av finansiering når det blir færre parter. Må kompenseres hvis dagens aktivitet skal opprettholdes.
- Økte kostnader og ressurser til å utvikle, drifte og vedlikeholde robuste selvbetjeningsløsninger.
- Færre å fordele kostnadene på kan gjøre det utfordrende å bli enige om fremtidig kostnadsfordeling

Dette vil medføre et årlig innteksttap på 40 – 45 millioner kroner i forhold til dagens aktivitet og økonomi.

24.4. Frislipp – kommunene må ivareta ansvaret

Kommunene må ta ansvar for all kartlegging iht. PBL. Andre aktører som Statens vegvesen, Landbruk, andre offentlige og private aktører kartlegger etter eget behov. Det vil ikke bli tatt hensyn til særinteresser. Andre samarbeidsformer kan oppstå "ad hoc". Vi er tilbake til 80-tallet der det ikke er noe forpliktende samarbeidsform.

Det vil være knyttet stor usikkerhet til videre kartlegging, ajourhold, samt organisering og finansiering av dette. Ulike ressurser og prioriteringer i kommunene vil gi et uoversiktlig kart-Norge. Kostnadene for samfunnet vil være mye større enn i dag og mange sektorer vil lide under et slikt alternativ.

25. Avsluttende kommentarer

Vi er satt til å løse en rekke samfunnsoppgaver, bidra til åpenhet og kunnskapsbaserte demokratiske prosesser. Vi skal legge til rette for økt bruk av dataene for å effektivisere hverdagen til det offentlige og bidra til at næringslivet kan utvikle gode og innovative løsninger. Det må være en forutsigbarhet og en langsiktighet i bunn som sikrer at vi kan betjene det behovet som etterspørres, og sikre effektiv bruk og tilgang.

Dersom dagens løsning forkastes

- Hvem skal ta ansvaret for å organisere detaljert kartlegging på enhetlig form etter 2017?
- Hvordan sikre at enhetlige oppdaterte kvalitetsdata er tilgjengelig for hele landet?
- Hvordan skal samfunnet få dekket sine behov i en hverdag som skal moderniseres og effektiviseres?
- Hvordan skal milliongevinster realiseres uten enhetlig og oppdaterte kartdata?
- Kompetanse innenfor et smalt fagområde, hvordan videreutvikle samarbeidet med dagens kommunestruktur?
- Skal det offentlige fornye og forenkle arbeidsprosessene, samt forbedre beslutningsunderlaget vil kartgrunnlaget være et sentralt virkemiddel. Dette er virksomhetskritisk i forvaltningen - Hva vil man få i stedet – kjenner man se konsekvensene?

Politisk ledelse og embetsverket må få bedre innsikt i denne samarbeidsformen. Geovekst-forum ønsker å bidra inn i en konstruktiv prosess, og dette notatet er et forsøk på å bidra i så måte. Geovekst-forum, eller representanter fra forumet, stiller gjerne opp for å belyse dette nærmere.